

מסורת הש"ס

(א) צ"ק כ. ע"ש על הלגיון בשם עטוריו; (ב) קדושין סו. גלקמן פ"א; (ג) קדושין ס"ה. (ד) רש"י פ"א.

תורה אור השלם

1 עשר ב'רשים ימשול ועבד לז' לאיש מלך: משלי כ ב

הגרות הב"ח

(א) גמ' שזי מסרה ק"ן שדי נתנהו ק"ן; (ב) רשב"ם ד"ה מחזיקין דריה: (ג) ר"ה פתחלה וכו' ככל ענין פלגיו: (ד) תוס' ד"ה דל וכו' אי בעינא בשטר' איקני ואי בעינא: (ה) ד"ה כח וכו' בשאר שטרות לא משמע:

מוסף רש"י

בתחומא. לא היית קריב אלנא שכולל לכל, לא לא בתחומא בית המדרש, ראשון שמעתי (ב"ב ס"ב). נכסים שיש להן אחריות. היינו קרקעות, שאחריות כל אחת הלוהו עתה מכריז עליהן לפי עקיפתן ועודכן לפיכך נמכרין לעליון (קדושין ס"ב). שקיימן לעולם (רשב"ם לרסן ס"א). בספק. כמון מעות (שם). ובשטר. אם כתב לו שזי מסרה ק"ן או נמסה ק"ן ומכר לו את השטר (שם). ובחזקה. רפס כה פורעא או ניש אלמרי או נעל או פכך כל שאל (קדושין ס"ב). עד שיתן דמיה. דלא גמר מוכר ומקנה עד דקביל דמיס. ואע"פ דקביל דמיס נמי שטר' אל' היז דפשי' וכלאמרין לעל (שם). הרי זו מכורה ונתונה. קא סלקא דעתך א' או קמי (שם). במוכר שדרהו מפני רעתה. ניהול ליה ללקיחה ליה שטר' ללקח פ' היז דלא מ' למהיז ביה (שם). רוב אשי אמר. הך מתני' נטות מתנה מיירי וטלה חל' היא ולא או לו קמי, אל' כן ק' וכן כתב לו שזי מסרה ונתנה לך. לייפות חל' כמו שא' יבנה בעל חוב של נטון מתנה יצו עליה לנתוב מנטי דמיס המפורשים (שם).

מוסף תוספות

א. והרס יכולה להודיף בדאמרין כבאמריהו. רמ"ן. ב. שמתוך שאין עומדין אלא לראיה שבהן צריכין לעמוד זמן מרובה ולפיכך כל שיכולין להודיף מפליגין. ר"ן. ואע"פ שהשטר של קנין יכול להועיל לראיה כמו כן הגז יכול להועיל וכו' עיקרו לא לכך נעשה. תוס' קדושין ט. ג. ודיינין ליה ככס. כ"ש כאן שכתב לו בהודיא שזי מכורה לך. רשב"א. ד. עיין רשב"א ויטעני' מה שכתב בשם ר"ם.

רבינו גרשום

יחזיק אדני מיתה בעלה ג' שנים ידעתי גולה. שמואל וקרא: הדר ביה מר משמעתיה. דאמר לעיל האמר רב אין מחזיקין: מסביר עטעייזו אומר. משום דס"ל בחזקתיו דבר. יוסף דאמר לעילם באחר דידח לו אדני' אחיותיו אכלה. ולא משום דבחזקת היא בה: לא צריכא כגון דידח לו אדני' אחיותיו למזונותיה. והחזיקה באחרת אפילו הכי לא היא חזקה

ודייני גולה. שמואל וקראנ' צפרק ראשון דסנהדרין (דף יז: ע"ש): מחזיקין. (ו) והיה לה נחמות: מסבבנא אמרי. היכא דהוא מקנת חזקה בחיי בעלה ושלש לאחר מיתה הבעל כמו שפירש רב יוסף לעיל (ג): הסם הוא דמסבבנא דמחזיקין דהא רב גופיה ה"ק לעיל [שם] אשת איש לריכה

לנחמות דמשמע דמחזיקין ומיהו דייני

גולה (ג) ככל עניינן פלגי אדרב: כדרב יוסף. גמרא הוא שקינר דברי רב אבל רב לא חזיר רב יוסף שהרי

קדם לו רב הרבה דורות: כיון דאיש לה מווי. מהבעל: מווי הוא דקאלנה. הכל יודעין דלפירות יורדת והלכך לא מיחה בעל: ידחד לה. בעל קרקע אחריתי למוזנות ואפי' הכי לא קפיד בעל אי אכלה טפי והלכך לית לה חזקה: ודייק חזקה הוא דלית לה כלל שטר: הא ראיה יש. אם יש לה שטר מכירה מבעל הוי מקמה קיים: נישא. הבעל אע"פ שהקרקע נקנה בכסף מעות הללו שקבלתי ממנה לא קני לה הקרקע: לגלויי וזוי בעינא. מעות הטמניה ממני ונתכוונתי לגלות לי מעותיה ובחזקת מעות שלי לקחתים מידה ולא לשם מכר ולא לדעת קנין מכירה קבלתי' ולא גמרתי והקניתי: שמעט מינה המוכר כו'. ופלוגמא היא לקמן: אימא. דוק הכי: הא ראיה יש. אם יש לה שטר מתנה דהתם גמר ונתן לה דליכא גלויי וזוי: בתחומא. בני מדרשות שלהן כסוף התחום היו כדי שיוכלו לנא' אם נשבת מן העיירות שמצידי: א"ל. היכא דליכא שטר מכירה אפילו לגלויי וזוי מיכוין קבלת המעות הוי קנין גמור דלל וזוי מהכא ומיקני בשטר מכירה דגני מעות הוא דליכא למימר קבלת מעות הללו לא ליקני דלגלויי וזוי נמכוין ולעזמו קבלס אבל גבי שטר המכירה לא שייך למימר הכי אל' ההי הוא כשטר מתנה דהלכ מודין בו לקמן דקנתה דמי ריוח יש לו בכתיבת שטר המכירה אל' ודאי גמר ואקני לה והא ליכא למימר דאי לא כתב לה שטר לא הוי יהבה וזוי וגלויי וזוי נמכוין גס בכתיבת השטר

דכל כך לא מסיק איניש אדעתיה: מי לא פנו כו'. וקס"ד דאפי' בשטר מכירה קאלמר דקני כלל נתינת מעות דכיון דכתב לו שטר מכירה אין יכולין עוד לחזור זה בזה ומעות חייב לו הלווק למוכר: ולא אימנר עלה. דבשטר מתנה מיירי אל' שטר מכר לא קנה: וא"ר בזה הונא לרב נחמן ואלו מופיז רב המנונא. לשמואל כו'. אלמא שטר מכר נמי קנה ואכתי מאי מילי מעלייתא: הרי זו מכורה או נתונה. ואמר ליה רב נחמן לאלו אמרינן התם צפרק ראשון דקדושין [סו]. דרב המנונא מופיז לה וגם מפרק לה דהך צרייתא דקמתי שטר מכר קונה במוכר שדהו מפני רעתה קרקע רעה דבהיא דאי גמר ומקנה מיד בשטר ומעות ליהוו מלוה גבי דלווקא עד דתבע ליה אבל בשאר קרקעות לא קנו בשטר עד דיהיז וזוי כשמואל ואכתי איכא מילי מעלייתא: ה"ג במסכת קדושין [סא] רב אשי אמר במתנה ציקא ליתן לו כו'. ואחאקפתא דהך צרייתא דהוי קשיא לשמואל קאי וצא רב אשי לומר דהך צרייתא לא בשטר מכר איירי כלל אל' בשטר מתנה ודבר הרגיל הוא שכותצין בשטר מתנה לשון מכר ליפות כמו דמקבל מתנה שאס יערערו עליו יצא הנותן לפלומו כיון מוכר דלא ליהוי תרעומת עילויה וה"ק שזי מכורה לך וגם נתונה תהיה לך הרי זו מכורה להיות אחריותה על הנותן כיון מוכר וגם נתונה היא ולית זה משום דינא דרב מנא' דאמרין צבצא מניעא (דף ק: ק:). מתנה לית זה משום דינא דרב מנא' ודיינין דליכא ייפו כח דמוכר ודמתנה: ה"ג ורב אשי אמר במתנה כו': לוח מן העבד. וכתב שטר מלוה ושיעבד לו נכסיו: לגלויי וזוי הוא. דשיעבד לו נכסיו: דלא משוי נפשיה כו'. אכן סהדי דשום אדם לא יהיה צרכונו עבד ליה אם יכול להפטר בשום ענין והלכך איכא למימר לגלויי וזוי הוא דבעי אבל גבי כלל ואפילו קבל עליו אחריות עדיין לא נטרפה מן הלווקא דליהוי

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

נא.

הא ראיא יש בשטר מתנה. ה"ה דה"מ למימר בשטר הודאה דלא שייך ביה גלויי וזוי: דא' וזוי מהבא ותיקני ליה בשטר. נמקום שכותצין שטר היו וקאלמר דנמקום הזה לא מהניא שמעמיה מדי אע"ג דמהניא נמקום שאין כותצין ומיהו אף נמקום שכותצין שייך למימר דנפקא מינה להיכא דלמר אי (ו) בעינן בשטר' איקני ואי בעינן נכספא איקני דקני נכספא אע"פ של' כתב לו השטר אי נמי כגון שכתב השטר תחלה ואח"כ נתנה דמיס דלא אמר לגלויי וזוי הוא דקני לא קנתה: **כתב לו ע"ה הנייר או ע"ה החרס.** וכן מניא לענין קידושין כתב לה על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שיה פרוטה בתך מקודשת לי כו'. אומר ר"ת דלמי כר"ל דלמר עדי מסירה כרתי דלר' מאיר כיון שרץ שיחממו עדים בשטר קידושין כדלמר צפ"צ דקידושין (דף מט. וסס)

אמר ר"ג כגון דקדשה בשטר שאין עליו עדים ור"מ לטעמיה דלמר עדי חמיהם כרתי א"כ לא מהניא חמיהם על דבר שיכול להודיף כדמתן צפ"צ דגיטין (דף כא:). אין כותצין לא על הנייר כו' ואפי' איכא עדי מסירה לא מהני לר"מ דלרץ שהיא מוכים מתוכו כדלמר צריש כל הגט (סס דף ד:). גבי כתב לגרש את הגדולה דלר"מ אפילו גדולה לא מני מגרש משום דאין מוכח מתוכו הי מיינייהו מגרש ואל"ת והא אמר צפ"צ דגיטין (דף כב:). דלא הכשיר ר' אלעזר אל' צגיטין ולא הכשיר אל' לאלתר אבל בשאר שטרות (ס) משמע דלא הכשיר אפילו לאלתר וי"ל דהכי בעי למימר דלא הכשיר רבי אלעזר אל' צגיטין ודכוותיהו כמו שדה מכורה לך דהכא וכן הדיא דקידושין דלא נכתבו אל' לקנות שדה והאשה דומיא דגיטי' שאין עשויין עיקרן לראיה אל' להסתיר אל' שטרות העומדים לראיה לא² ועי"ל דהכא וקידושין לא איירי אל' ככתב ידו כדלמר הוינא עליו כתב ידו כו' זה אינו יכול להודיף שהיה ניכר שאין זה כתב ידו: **אע"פ שאין בו שיה פרוטה.** מימנה דמאי רבואה הוא שיה פרוטה בשלמא גבי קדושין נקט כתב לה על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שיה פרוטה דרבואה היא דאע"פ שאינה מקודשת מתורת כסף כיון שאין בו שיה פרוטה מקודשת מתורת שטר אל' הכא גבי מוכר אפי' יש בו שיה פרוטה אינו קונה מתורת כסף שהרי מוכר נותן שטר ולא לוקח ואין קרקע נקנה אבז כסף: **ולמה כתב בלשון מכר כדי ליפות בחו.** להיות אחריות על הנותן דכין מוכר ופ"ה שכתב לו בשטר כל זה שזי מכורה לך וגם שזי נתונה וכתב לשון מתנה משום דינא דרב מנא' וקשה דלמר בהמקבל (צ"מ דף ק: ק:). מתנה דאית בה אחריות יש בה משום דינא דרב מנא'³ ועוד קשה לר"ת שזי שזי תרי זימני למה לי ואור"ת וכן ר"י דלא מיירי בשכותב שניהן אל' בשכותב מכורה או נתונה וקאלמר אפי' בשכתב מכורה במתנה בקל ליתנה לו והא דכתב כלשון מכר כדי ליפות את כמו שמקבל עליו אחריות⁴ ועי"ל דשני שטרות כותב לו אחד לשון מכירה ואחד לשון נתינה ואם ינטרך לדינא דרב מנא' יראה של נתינה ולא של מכירה ואם נריך לאחריות יראה של מכירה ועי"ל דאפי' כמיני תריייהו בשטר אחד יפה כמו מה שכתב כלשון מתנה לענין הא דמתן לקמן בהמוכר את הבית (דף עה.) דר"ל במוכר אל' צנות נותן את כולו והכי איתא בירושלמי פ"ק דקידושין ועי"ל דנפקא מינה מה שכתב כלשון מתנה שאין נריך ליתן דמיס ומיהו וקשה לטעם זה דלמאי צרי בשטר צאיקני סגי: **למה הוצרך ושהרי בו.** מימנה דמאי רבואה נקט ושחררו וגרשה שפיטא דאי אין להם עליו כלום צעודו תחתיו גס לכשינאלאין אין להם כלום ויש לומר דסלקא דעתיה דגמר ומקני להו שיקנו לאחר שיסתחרר ותתגרש: לא

מימנה דמאי רבואה הוא שיה פרוטה בשלמא גבי קדושין נקט כתב לה על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שיה פרוטה דרבואה היא דאע"פ שאינה מקודשת מתורת כסף כיון שאין בו שיה פרוטה מקודשת מתורת שטר אל' הכא גבי מוכר אפי' יש בו שיה פרוטה אינו קונה מתורת כסף שהרי מוכר נותן שטר ולא לוקח ואין קרקע נקנה אבז כסף: **ולמה כתב בלשון מכר כדי ליפות בחו.** להיות אחריות על הנותן דכין מוכר ופ"ה שכתב לו בשטר כל זה שזי מכורה לך וגם שזי נתונה וכתב לשון מתנה משום דינא דרב מנא' וקשה דלמר בהמקבל (צ"מ דף ק: ק:). מתנה דאית בה אחריות יש בה משום דינא דרב מנא'⁴ ועוד קשה לר"ת שזי שזי תרי זימני למה לי ואור"ת וכן ר"י דלא מיירי בשכותב שניהן אל' בשכותב מכורה או נתונה וקאלמר אפי' בשכתב מכורה במתנה בקל ליתנה לו והא דכתב כלשון מכר כדי ליפות את כמו שמקבל עליו אחריות⁵ ועי"ל דשני שטרות כותב לו אחד לשון מכירה ואחד לשון נתינה ואם ינטרך לדינא דרב מנא' יראה של נתינה ולא של מכירה ואם נריך לאחריות יראה של מכירה ועי"ל דאפי' כמיני תריייהו בשטר אחד יפה כמו מה שכתב כלשון מתנה לענין הא דמתן לקמן בהמוכר את הבית (דף עה.) דר"ל במוכר אל' צנות נותן את כולו והכי איתא בירושלמי פ"ק דקידושין ועי"ל דנפקא מינה מה שכתב כלשון מתנה שאין נריך ליתן דמיס ומיהו וקשה לטעם זה דלמאי צרי בשטר צאיקני סגי: **למה הוצרך ושהרי בו.** מימנה דמאי רבואה נקט ושחררו וגרשה שפיטא דאי אין להם עליו כלום צעודו תחתיו גס לכשינאלאין אין להם כלום ויש לומר דסלקא דעתיה דגמר ומקני להו שיקנו לאחר שיסתחרר ותתגרש: לא

מכר גמר ומקנה שהרי אינו נעשה עבד ליה צחק שטר מכירה עבד ליה לגבי לוקח: **שלא רב הונא צר אצא.** לתלמידי בית המדרש: והבעל

(א) נראה דל"ל לא קנתה דאמרין דלגלויי וזוי וכו'. (ב) נראה דל"ל ומשהו אי אמרינן דקנתה היינו טעמא משום דלא אמרינן דלגלוי וזוי בעי.

עין משפט נר מצוה

רב ב מיי פ"א מהל' טוען הלכה ח סנה ענין ט"ט טוע' ח"מ ס' קטט טעין ט:

רב ב מיי פ"א מהל' מכירה הל' ג ופ"ב מהל' וזיהא הל' א סנה ענין פט טוע' ח"מ ס' ק"א סני א וס' רמא טעין א:

דר ג מיי פ"א מהל' מכירה הלכה ז סנה שם טוע' ח"מ ס' קא טעין ב:

רה ד מיי שם טוע' שם ס"א:

יה ה מיי שם טוע' שם ס"ב:

רו ו מיי פ"ב מהל' מלוה הלכה ח טוע' ח"ע ס' פו טע' ב:

רבינו גרשום (הבשף)

דבעל גבי אשתו שהיו: הא מיירי רביא. דובנה ניהלה יש לה חזקה אמאי נימא הבעל משום הכי וביניהם ניהלה כיו לגלויי לי וזוי דהוה לה דהות שטמא מינא ולהכי ויבנת ניהלה ולא משום מכירה גמורה דהא מה שקנתה אשה קנה ניהלה כיו לגלויי לי וזוי כמי מרלא מצי למיירי הכי איכא למישמע דהא דהמכר שיהא לאשתו קנתה ולא אמרי לגלויי וזוי הוה דבעי. והאי דייקת דא ראיא יש לה הינו שטר אחר מתנה דאי מייתא ראיא דיהבה לה במתנה דאיתיה ראייה: בתחומא. בבית המדרש: אמר ליה. המוכר שדרה לאשתו וכו' ולא אמרי לגלויי וזוי בעי: אמר ליה מאי מעלייתא. שפיטא דקנתה: דל וזוי מהבא. דאפי' לא יהבה ניהליה וזוי אפי' הכי קנתה בשטר דקא גמור ומקנה לה בשטר. ותתן כו' בכסף בלא שטר ובשטר בלא כסף ולא שטר למימרהו: עד שיתן דמיס. ח' או אמריי הכא לא בשטר דהיינו טעמא משום דלגלוי וזוי בעי. ומקשי ואל. דלא קנה עד דיהיב. וזוי. ומתיב וכו' הרי זה מכורה ונתונה. ואע"ג דלא נתן דמיס אלמא משום דנתינת השטר קנה. הכא נמי דל וזוי מהבא ותיקני בשטרא: במוכר שדרה מפני רעתה. שאין בה תועלת ומסתמא שדרהו רעה קא גמר ריהבה ניהליה אע"ג דלא קיבל דמיס. אבל בעלמא לא קנה עד שיתן דמיס. והכי נמי במוכר שדרה לאשתו לא קנתה דמיס אמר לגלויי וזוי הוא דעבדי משום הכי איצטריך להו למימר בחזקתא דקנתה ולא מפני אמר לגלויי וזוי עבדא. ורב כיוי מסיים בה משמיה דרב נחמן דהמוכר שדרה לאשתו קנתה משום האי טעמא דמכר במתנה ביקש ליתן לה ולמה כתב לה בלשון מכירה כדי ליפות כהה דרעיתו קרובה אצלה. בדבשטר מכירה כותבין בו אחריות. ובמסכת קדושין כתב רב אשי אמר במתנה בקש ליתן לו וכו' וקאי למימר שדרה מפני רעתה: דפסור. מילשלת: מאי טעמא לאז משום דאמרין לגלויי וזוי לאשתו דלוח דהוה מהן והא גמור דלפרע להן. ומקשי לרב נחמן דאמר וכו' אמרינן לגלויי וזוי עבד. לבני הלוואה שאני דלא גמור לשעבד נפשיה למימרה עבד לאשתו אי דעבד. מדיעדי ידע דעבד לוח לאיש מלוה ולא